

EMİN ÖZDEMİR'İN ÇOCUK KİTAPLARINA DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA BİR BAKIŞ: BİR ÇÖZÜMLEME ÇALIŞMASI

Beytullah KARAGÖZ*

Özet

Değerleri toplumda kalıcı hale getirmenin, güzel insan yetiştirmenin ve toplumu eğitmenin en iyi yolu temel kodları çocukluktan itibaren bireye benimsetmektir. Kurgusal nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları zengin ortam hazırlayıcılar olarak bilgi görgü aktarımı, duyarlılık aşılama bakımından işlevseldir. Bu kitaplar olumlu söylem ve davranışlardan örnekler sunarak iyi, doğru ve güzele yönlendirme; olumsuzluk taşıyanlardan kaçındırma adına yararlı birer araçtır. Yazınsal anlatılarda, anlatıcının aktardığı bir öykünün gerisinde ağırlıklı olarak iyi ve kötü, haklı ve haksız, adaletli ve adaletsiz, yaşam ve ölüm vb. karşıtlıklar çevresinde odaklanan bir anlayış, bir değerler dizgesi saklıdır. Bu bağlamda yazınsal anlatılarda söz konusu olan, değerler dünyasına ilişkin görüşler toplamıdır (Aktulum, 2017). Bu düşünceden yola çıkarak çalışmada Emin Özdemir'in kurgusal nitelikli çocuk kitaplarını değerler eğitimi bağlamında incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Değerlerin belirlenmesinde Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı'nda (2017) ve Nevzat Tarhan'ın Güzel İnsan Modeli adlı kitabında belirtilen sınıflandırma esas alınmıştır. İncelemenin veri kaynağını Emin Özdemir'in Bizler Büyüyünce, Mutlukent'in Yöneticisi, Ölümsüzlük Gezegeni, Yalnızlığı Seven Kırlangıç ve Yarışmalar Kenti adlı yapıtları oluşturmaktadır. Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı'nda 33, Güzel İnsan Modeli kitabında 23 değer bulunmaktadır. 12 değer her iki metinde de geçtiği için toplamdan çıkarılmıştır. Yapıtlar 44 değere göre incelenmiştir. Emin Özdemir'in yapıtlarında en çok yer alan değerlerin sırasıyla sevgi (166), arkadaşlık (97) ve yardımlaşma (40) olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Emin Özdemir, çocuk kitapları, değerler eğitimi, Güzel İnsan Modeli.*

AN OVERVIEW OF EMİN ÖZDEMİR'S CHILDREN'S BOOKS IN THE CONTEXT OF VALUES EDUCATION: AN ANALYSIS STUDY

Abstract

The best way to make values sustainable in society, to train good people and to educate the public on this issue is to let individuals adopt the basic codes from childhood. Fiction-based children's literature works are functional as a means of preparing rich media, functioning in terms of knowledge and good manners' transfer, sensitivity inoculation. These books are good tools by providing examples of positive discourses and behaviors, leading to good, correct, and beautiful and avoiding negativity. In literary narratives, behind a story narrated by narrator, which focuses mainly on the oppositions such as good and bad, just and unjust, fair and unfair, life and death etc. an array of values are reserved. In this context, it is the sum of opinions about the world of values, which is mentioned in literary accounts (Aktulum, 2017). Based on this idea in this study It is aimed to view Emin Özdemir's fictional children's books in the context of values education. In the study, the method of document analysis was used in qualitative research data collection methods. In the determination of the values, the classification specified in the Ministry of Education's Turkish Lesson Plan (2017) and Nevzat Tarhan's book "Güzel İnsan Modeli" was taken as a basis. The source of the data is the works of Emin Özdemir, Bizler Büyüyünce, Mutlukent'in Yöneticisi, Ölümsüzlük Gezegeni, Yalnızlığı Seven Kırlangıç ve Yarışmalar Kenti. There are 33 values in the Ministry of Education's Turkish Lesson Teaching Program and 23 values in Nevzat Tarhan's Güzel İnsan Modeli book. 12 values were subtracted from the total because they were passed in both texts and the Works were examined according to the 44 values obtained. Emin Özdemir's works were found to have the highest values of love (166), friendship (97) and assistance (40).

Keywords: *Emin Özdemir, children's books, values education, Güzel İnsan Modeli.*

*Dr. Öğr. Üyesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, TOKAT.
e-posta:beytullah.karagoz@gop.edu.tr

1. GİRİŞ

İnsanı insan yapan özelliklerin tümüne değer denir. Değer insanın kişiliğini ve kimliğini oluşturmasına aracılık eden inanç/ lar kümesidir. Değer kavramı üzerine çok farklı tanımlar mevcuttur. Sosyal bilimlerde kabul gören tanımı, ilk defa Znaniecki tarafından Lâtince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamlarına gelen “valere” kökünden türetilerek kullanılmaya başlanmıştır (Aydın, 2003: 122). Değer sosyal belleğin kuşaktan kuşağa aktarılması; yaşamdaki soyut amaçları ve davranış şekillerini içeren bir eylem ilkesi (Braithwaite & Blamey, 1998: 363-364) davranışlara kılavuzluk eden temel ilke ve inançlar (Halstead & Taylor, 2000: 169); bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü (TDK, 2011: 483); hem bireysel hem de sosyal olguları içinde barındıran bir kavram (Elbir ve Bağcı, 2013: 1322); davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayış (Erdem, 2003: 56); bir kişinin veya bir grubun hayatta önemli gördüğü şeyler (Friedman, Kahn, & Borning, 2006: 2); bir şeyin değeri; bir şeyin bir çeşit özelliği (Kuçuradi, 2013: 40); neyin iyi neyin kötü olduğu konusundaki yargılar (Balci ve Yanpar-Yelken, 2010: 82); bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç (Güngör, 2010: 27); bir topluluğun iskeletini oluşturan unsurlar (Tarhan, 2017); eylemlerimizin, varlığımızın ve genel olarak eylemlerin, varlıkların ve olguların anlamı (Gündoğan, 2008) olarak tanımlanmaktadır. Alanyazına göre değerler, (a) kavramlar veya inançlar, (b) arzu edilen son durum veya davranışlar, (c) belirli durumları aşan şeyler, (d) davranış ve olayların seçiminde veya değerlendirilmesinde rehberlik ederler ve (e) görece önemi ile sıralanırlar (Schwartz & Bilsky, 1990: 551).

Toplumların şekillenmesinde kişilere yol göstermede, toplumu oluşturan bireyleri bir arada tutmada önemli görevleri olan değerlerin çeşitli özellikleri vardır (Mocan, 2011: 34). Aydın (2011: 40), bu özellikleri şöyle sıralar:

- Değerler, fertlerin yapıp ettiklerini rasyonelleştirip içselleştirme imkânı veren olgulardır.
- Değerler, inanışlar ihtiva eden, dolayısıyla aşkınlıklar taşıyan olgulardır. Her değer inanç/ lar taşır, yani değerinde olduğu her yerde bir kabul, bir benimseme vardır.
- Değer, ilgi gösterilen, arzu edilen şeydir.
- Değerler her alanla ilgilidirler. Yani ekonomik, dini, ailesel, siyasal ve benzeri her alanın değerleri vardır.
- Kaynağı ne olursa olsun değerler bir biçimde sosyaldirler.

Değerlerin toplum yaşamı içindeki bu özelliklerine bağlı olarak yerine getirdiği çeşitli işlevleri bulunmaktadır. Özensel (2003: 231) değerlerin işlevlerini Fichter (1990) ve Gökçe'den (1994) şu şekilde aktarır:

- Sosyal değer, temel seçici oryantasyonun standardıdır. Yani bu bağlamda değerler, bilinçli ve amaçlı davranışın genel ölçütüdür. Bu bakımdan değer, sosyal eylemde bulunan bir kişinin sosyal olarak kabullenilebilen olgu ve istekleri için temel atıf noktası görevini görmektedir. *Değerler, bireylerin davranışları üzerinde yönlendirici ve davranışları temellendiren etkilere sahiptir.*

- Değerler, kültürel olarak şekillendirilmiştir ve aynı zamanda kültür üzerinde de yönlendirici olarak etki etmektedir. Bu bakımdan değerler, belli bir kültürün gelişme süreci içinde şekil almaktadır. Bu da genel olarak sembol, moral ve estetik normlar, davranış şekilleri olarak belirginleşir. Bu açıdan değerler, kültürün esasını oluşturmaktadır. *Değerler, kültürün içerisinde yoğrulmuştur. Toplum yaşamında ise farklı semboller, âdetler, gelenek-görenekler ve davranış biçimleri olarak kendini göstermektedir.*

- Değerler, insanlarla özdeşleşmiştir. Yani sosyalleşme sürecinde değerler, kişiler tarafından öğrenilmekte ve üstlenilmektedir. Kısaca, kişinin şahsiyet yapısına eklenmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak değerler, kişinin şahsiyetinin bir parçası olarak görülmektedir.

- Değerler, sosyal bir boyuta sahiptirler. Değerler, hem zihin (arzu ve eylem boyutunu belirten) hem de hissî-duygu yönünü belirten ifadelerdir.

Kavramın tanımı, özellikleri ve işlevleri ortak ölçütler etrafında buluşturulurken bu noktada değerlerin sınıflandırılması problemi ortaya çıkar. Bu kapsamda birçok araştırmacı değerlerin yapısını anlamak için değerler üzerinde bir sınıflandırma çabasına girmiştir. Spranger (1928) değerleri altı, Rokeach (1973) iki, Schwartz ise on grupta toplamıştır. Spranger değerleri altı gruba ayırmıştır. Bunlar estetik, teorik, ekonomik, siyasal, sosyal ve dinî değerlerdir (Akbaş, 2004: 30). Rokeach (1973) ise, iki grupta toplamıştır. *Bunlar amaç değerler (Terminal*

values) ve aracı değerlerdir (Instrumental values). “Yaşamın temel amaçlarını gösteren değerleri amaç değerler, bu amaçlara ulaşmak için kullanılacak davranışları ise araç değerler olarak tanımlamıştır” (Beldağ, 2012: 15). Barış içinde bir dünya, gerçek dostluk, özgürlük, sosyal kabul yaşamda her bireyin mutlak biçimde anlam yüklediği temel değerlerdir. Bağışlayıcı, geniş görüşlü, sevecen, temiz olma davranışları bu temel değerlere ulaştırıcı davranışlardır. Schwartz ise değerleri güç, başarı, hazcılık, uyarılım, öz yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik gibi on farklı başlık çerçevesinde ele almıştır. Bu on değer in altında her değer için elli altı alt değer başlığı yer almaktadır. Ulusal ölçekte de değer sınıflandırmalarıyla karşılaşılmaktadır. Ülken (1965: 6) de değerleri içkin, aşkın ve normatif değerler olarak üç başlıkta ele alır. Yine Mengüşoğlu (1988: 102) değerleri yüksek değerler, araç değerler ve davranış değeri olmak üzere üç başlıkta inceler. Özlem (2002: 282-312) değerleri Hazcı (hedonist) değerler (olumlu: haz, olumsuz: acı); Bilgisel değerler ve bilgi değerleri (olumlu: doğru, olumsuz: yanlış); Ahlaksal değerler (olumlu: iyi, olumsuz: kötü); Estetik değerler (olumlu: güzel, olumsuz: çirkin); Dinsel değerler (olumlu: sevap, olumsuz: günah) biçiminde sınıflandırır. Güngör (2010: 84-86) ise değerleri estetik değerler, teorik (ilmi) değerler, iktisadi (ekonomik) değerler, siyasi değerler, sosyal değerler, dini değerler, ahlaki değerler biçiminde gruplara ayırır. Acat ve Aslan (2012: 1465), muhafazakâr-geleneksel değerler, ulusal-millî değerler, öze dönük-kişisel değerler, sosyal-toplumsal değerler, bilimsel-yenilikçi değerler olarak gruplandırır.

1.1. Değerler Eğitimi

Değer olgusu sosyolojik bir gerçeklik olarak insan yaşamının içinde olmasına rağmen, sosyal bilimciler uzunca bir süre değerler konusunu incelemekten sakınmışlardır (Özensel, 2003: 218-219). Çünkü pozitivist/akılcı paradigmaya göre toplumsal olaylar ancak değer yargılarından uzak ve sadece duyu verilerine dayalı ampirik yöntemlerle incelendiğinde nesnel bilgiye yani gerçeğe ulaşılabilir. Bu bilgi evrensel ve neseldir (Miller vd., 1995). Bilim dünyasında yaşanan paradigma değişimiyle birlikte başlangıçta pozitivist/akılcı/Newtoncu paradigma içinde olgunlaşmış kimi bilim adamları bütünüyle farklı bir dünya görüşü geliştirmeye başlamışlardır. Einstein’ın “Görelilik Kuramı” deneyde gözlemcinin bireysel rolünü öne çıkarmakla, ardından Heisenberg’in “Belirsizlik İlkesi” “doğanın bazı fiziksel büyüklükleri gözlemlerimizden gizlediğini bu nedenle de öznel olduğunu ileri sürerek” Pozitivist/akılcı paradigmanın nesnellik ilkesini sorgulanır hale getirmiştir (Popper, 2012: 255; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bilim dünyasının “doğru” anlayışını bir anlamda alt üst eden bu kuram ve görüşler bilime yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Söz konusu kuramların etkisi ile pozitivist paradigmadan postpozitivist paradigmaya doğru bir dönüşümün yaşandığı görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu paradigmatik değişim “manevi donanımlara sahip insanın inanç, değer, düşünce ve davranışlarını içinde şekillendiği toplumsal ve kültürel boyutu dikkate almadan anlamaya ve açıklamaya çalışmanın doğru bir yaklaşım” (Karakaş, 2015) olmayacağını öne sürer. Öyle ki Platon için eğitim “insan doğasını, insanın iç dünyasındaki gücünü iyi, doğru ve güzele yöneltme ve bu amaçla kolay, yanılmaz olan yolu bulma sanatı” (Burkaz, 2014) olarak mesleki değil ahlaki bir formasyonu işaretlerken, modernizmle birlikte eğitimin ahlaki formasyon kazandırma yönü gündemden düşmüştür. Eğitim yalnızca mesleki bir biçimlendirme alanı olarak algılanmaya başlanmıştır. Gelineen noktada aile yapısının bozulması, gençlerin karakterini olumsuz etkileyen akımlar, objektif paylaşılan ahlaki değerlerin tekrar kazandırılmasının gerekliliği gibi bireysel ve toplumsal karakterli sorunlar değerler konusuna yeniden dönüşe sebep olur (Lickona’dan (1993); Akt., Ekşi ve Katılmış, 2011: 83). Bu aşamada değerler eğitimi önemli bir problem olarak toplumların karşısına çıkmıştır.

Değerler eğitimi, “insanların kendi davranışlarının altında yatan değerleri açıklığa kavuşturmak, bu değerlerin etkinliğini ve ilişkili davranışlarını değerlendirmek için otorite veya daha deneyimli olabilecek diğer kuruluşlar tarafından desteklenen herhangi bir organizasyonda gerçekleştirilebilen bir faaliyet” (Robb, 1998: 4) anlamına gelir. Kişinin toplumsallaşma sürecinde ahlaki omurgasının oluşumunda değer dünyasının etkisi yadsınamaz. Kişilik, dilsel ve ahlaksal gelişimle eşzamanlıdır, hatta onun bunların toplamı olduğu da söylenebilir. (Yavlal, 2014: 11). Değer eğitiminin amacı, gençlerin değerler ve yaşadıkları dünyayla karşılıklı ilişkileri konusunda bilinçlenmesini teşvik etmektir (Harecker, 2012). Bu konuda toplumdaki sosyal kurumların ayrı ayrı sorumlulukları bulunmaktadır. Hak ve ödevlerinin bilincinde olan iyi vatandaş, iyi insan yetiştirilmesinde öncelikle aileye daha sonra okula büyük görevler düşmektedir.

Aileler çocuklarına değerleri aşılar, okul ailenin aşıladığı değerleri dokuyarak taze belleklere ulusal bilinç kazandırır. Okul yalnızca kuramsal bilgiyi değil; aynı zamanda ahlâk, özveri, paylaşma, yapıcı ve olumlu yaklaşım, bilimsel tutum ve düşünüş, tarihsel mirasa ve çevre sorunlarına ilgi gibi insanlığın ilerlemesinde yapı taşı olan ilkeleri ilgi alanına alarak kişilik sahibi duyarlı bireyler yetiştirilmesini sağlar.

Tarhan (2017: 56)'a göre değerler, gönüllü itaatle öğrenilir. Baskı kurma, zorla ve tehditle, değerlerin yaşantıya geçirilmesi söz konusu olamaz. Bu sebeple, değerlerin en iyi öğrenilme yolu, temsil ettiği kavramların sevdirmesidir. Sevgiyle beslenen değerler, toplum tarafından kolayca benimsenir. Tarhan'ın da ifade ettiği gibi değerler eğitimi söz konusu olduğunda bireylere erken yaşlardan başlayarak değerleri sevgiyle özümsetmek gerekir. Böylece öğrenmeye daha yatkın olan çocuklar değerleri kolayca içselleştirebilecek ve gelecekteki yaşamlarını bu yargılara göre biçimlendirebilecektir.

Bu noktada değerler eğitimi-ahlaki gelişim ilişkisi ile ilgili bilgiler sunmakta yarar vardır. Ahlak gelişimi; bireyin toplumda etkin bir şekilde kullanacağı bir değerler sistemini oluşturma sürecidir (Çam, Çavdar, Seydooğulları ve Çok, 2012: 1212). Alanyazın incelendiğinde üç temel ahlaki gelişim kuramından söz edildiği görülür. Bunlar, Psikanalitik kuram, Sosyal öğrenme ve Bilişsel-Gelişimsel yaklaşımdır. Bu kuramlar içinde en çok öne çıkan ise Kohlberg'in Bilişsel-Gelişimsel yaklaşımıdır. Kohlberg ahlaki "doğru-yanlış, iyi-kötü konularında bilinçli yargılama ve karar vermeyi ve bu karar doğrultusunda davranışta bulunmayı içeren bilişsel bir yapı" (Ekşi, 2006) olarak görür. Ahlaki gelişimi üç düzey ve altı evrede değerlendirir. Gelişim düzeylerini gelenek öncesi-geleneksel- gelenek sonrası biçiminde; gelişim evrelerini ise ceza ve itaat-araçsal ilişki- kişilerarası uyum- kanun ve düzen-toplumsal sözleşme- evrensel ahlak ilkeleri yönelimi olarak tanımlar. Kohlberg'in kuramına göre gelenek sonrası dönem "değerler" ve "fikirlere" öğrenildiği ahlaki evredir. Kohlberg kuramı, Batılı düşünce sistematiğini yansıtmaya ve Batılı toplumların daha ileri ahlaki evrelere ulaşmada kültürel olarak daha başarılı olduğunu ileri sürmesine karşın (Ekşi, 2006; Çam, Çavdar, Seydooğulları ve Çok, 2012: 1212) günümüzde eğitim bilimleri, psikoloji alanlarındaki önemini korumaktadır.

Daha çok informal yollarla yaşayarak kazanılan değerler, yakın bir zamandan beri daha bilinçli olarak aktarılmaya çalışılmakta, Türkiye'de değerler eğitimine verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı ilkin 2010/2011 eğitim-öğretim yılı ilk ders genelgesinde değerler eğitimi konusunu ele almıştır. İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü 28-29 Mayıs 2010 tarihlerinde "Uluslararası Değerler Eğitimi Konferansı" düzenlemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı (2014b) "çocuklarımızın zihinlerini bilgiyle doldurarak öğretim yaparken gönüllerini de sevgiyle donatıp onların ahlaklı birer fert olarak yetişmeleri için okullarda Değerler Eğitimi çalışması" yapılması adına sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğini öngören protokoller imzalamıştır.

1.2. Türkçe Dersi ve Değerler Eğitimi

Değerler deyince akla ilk gelen kavram kültürdür. Toplumsal ve evrensel kültür öğeleri, değerler ile birbirini tamamlar. Melanlıoğlu (2008: 72), Cumhuriyet'in ilanından 2008'e kadar Türkçe öğretim programlarında kültür aktarımı incelemiş ve "Cumhuriyetten bugüne ele alınan Türkçe programlarına bakıldığında 1924 İlk mekteplerin Müfredat Programları, 1926 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı ve 1930 Yeni İlk mektep Türkçe Müfredat Programı'nda doğrudan kültür aktarımı ile ilgili bir ifadeye rastlanmamaktadır. 1936 Yeni İlkokul Müfredat Programı, 1948 İlkokul Programı, 1968 İlkokul Programı, 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı ve 2005 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı, sınırlı sayıda olmakla birlikte kültür aktarımına yönelik amaçlara sahiptir" sonucuna varmıştır. Buna göre gün geçtikçe kültür aktarımıyla birlikte değerler eğitiminin önemini fark edildiği ancak tam anlamıyla programlarda gereken önemin verilmediği görülmektedir.

Mevcut Türkçe Öğretim Programı alındığında değerler eğitimi konusu, ayrı bir başlık altında verilmemiş ancak "Programdaki Temel Yaklaşım" başlığı altında "Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık haline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır" ifadesine yer verilmiştir. Programın "Genel Amaçlar" başlığı altında ise 9,10 ve 11. maddelerde değerler konusuna şöyle değinilmektedir: "Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,
- Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,
- Millî, manevî ve ahlâkî değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006a).

Ayrıca bu kapsamda 2-6 Aralık 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen 19. Millî Eğitim Şurası'nda değerler eğitimi ile ilgili olarak;

- Eğitim programında değerler eğitime yer verilmesi,
- Kullanılan eğitim aracı metinlerinde kendi kültürümüze ait literatüre (masal, hikâye, fabl, şiir vb.) yer verilmesi,
- Değerler eğitime öğretim programlarında etkin bir şekilde sarmallık anlayışla yer verilmesi (MEB, 2014c) kararları alınmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı'nda ve 19. Millî Eğitim Şurası'ndaki kararlarda görüldüğü gibi Millî Eğitim Bakanlığı değerler eğitimi konusuna önem vermekte ve ders kitaplarında ulusal kültürün özgün metinlerine yer verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Alınan kararlardan da anlaşılacağı üzere çocuğa dünyayı daha yaşanılır kılmak, duyarlık evrenini geliştirmenin özgün metinlerle kurulan iletişimde saklı olduğu; bunların kültürel bilinçlenmeyi sağladığı düşüncesi üzerinde önemle durulması gerektiği izlenimi ortaya çıkmaktadır. Özgün kültürel metinlerin çocuğun bakış açısını biçimlendirdiği, bu donanımla da çocuğu yazınsal metinlerin dünyasına adım atmış gerçek bir okur kıldığı belirlenebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı 2017 yılında duyurduğu Taslak öğretim programlarında değerler eğitimi konusuna daha geniş bir biçimde yer vermiştir. Önceki programlardan ayrı olarak bu öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerler somut biçimde bir liste hâlinde sunulmuştur. Programın odağında "millî, manevî ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmek" olduğu, bunu gerçekleştirirken de "kazanımlar içinde yer alan değer ifadelerinin, öğrencilere hissettirilerek ve yaşantısal hâle getirilerek örtük bir biçimde" sunulması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bu süreçte öğretmenlerin de sorumlulukları bulunduğu; öğretmenin değerler eğitime ilişkin farkındalık, yeterlilik ve beceri sahibi olması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2017d).

1.3. Çocuk Edebiyatı ve Emin Özdemir

Mustafa Ruhi Şirin (2007: 67-68) Türk çocuk edebiyatı tarihinde dört yazar grubu olduğu bilgisini sunar. Şirin bu bölümlenmeyi tarihsel verilere, çocuk edebiyatı yapıtlarına ve yazarlara odaklanarak gerçekleştirmiştir. Yapılan tarama sonucunda Hasan Ali Toptaş, Yaşar Kemal, Zülfü Livaneli gibi kimi yetişkin edebiyatı yazarlarının da çocuk edebiyatı alanında nitelikli eserler verdiği belirlenmiş ve Şirin'in yaptığı bölümlenmeye "Yetişkin edebiyatına yönelik ürünler verirken çocuk için de yazan nitelikli yazarlar" alt maddesinin eklenmesi uygun görülmüştür. Buna göre bölümlenme şu şekildedir:

- Batı eserlerinden çeviri ve uyarlamalar yapan, bununla birlikte kahramanı çocuk olan hikâye ve roman yazan yazarlar,
 - Ders kitaplarına yazdıkları manzume, eğitici hikâye ve masal gibi eserlerin ilk örneklerini Tanzimat'la birlikte veren ve Cumhuriyet döneminden 1990'lı yılların ortalarına kadar etkin olan didaktik 'yazıcı'lar,
 - Yetişkinlere yönelik eserler verdiği halde çocuklar için de yazmayı denemiş yazarlar,
 - Çocuk yaş grupları ile edebiyata ve sanata öncelik veren anlayışı benimseyen, bununla birlikte çocuk ve çocukluğu merkeze alan 1980 sonrası Türk çocuk kitabı yazarları.
 - Yetişkin edebiyatına yönelik ürünler verirken çocuk için de yazan nitelikli yazarlar
- Bu bilgi eşliğinde, yukarıda anılan son yazar grubu arasında Emin Özdemir adını da anmak gerektiği düşünülmektedir. Öz Türkçecilik akımının önemli savunucularından biri olan eğitimci-yazar Emin Özdemir, Türk Dili dergisinde Ocak 1967'den itibaren önemli yazılar yazmıştır. Bu yazıları güncel dil konularıyla ilgili eleştiri, anı, değerlendirme, tanıtma, etkinlik haberleri, konuşma-röportaj ve benzeri türlerdedir. Emin Özdemir, bu yazılarında öz Türkçeciliğin ve Dil Devrimi'nin ateşli bir savunucusu ve bu ülkünün düşünsel boyutlarını ortaya koyan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Karahan, 2010: 543).

Emin Özdemir'in yazı yaşamında söz edilmesi gereken bir diğer boyut onun çocuk edebiyatı alanındaki kurgusal yapıtlarıdır. Yazar öznel gerekçeler ve somut gözlemlerle çocuk edebiyatı alanına girmesi gerektiğine karar verir. "Büyük bir çoğunluğu dil tadı taşımayan, çocuk diliyle çocukça dili birbirinden ayıramayan, yetişkinlerin dünyasıyla çocukların dünyası arasındaki sınırları göremeyen kalemlerin oluşturduğu bir çocuk edebiyatı yerine çocuk edebiyatının dil ve anlatım sorunları üzerine düşünülmüş biri olarak" (Aydoğdu, 2017: 422; Özdemir, 2006: 893) çocuk edebiyatı alanında eserler vermeye başlar

Bu çerçevede yazarın çocuk edebiyatına ilişkin düşüncelerine değinmekte yarar vardır. Yazar, Türkiye’de çocuk edebiyatının yeni filizlenen bir alan olduğunu belirtir. Çocuk edebiyatı alanının Batıdaki örnekleri gibi gelişip ilerleyemeyişinin nedenini, “dünyadaki çağdaşlık ölçüsüne vurulduğunda 1960’tan sonra başlamasına, çocuk okurun çocuğa göre değil yetişkinler için yazılmış metinlerle buluşturulmasına, çocuk dünyasına seslenen, onun ilgi alanını kuşatan ve bu amaçla yazılan çocuk kitaplarının olmayışına” bağlar.

Yakın dönemde çocuk edebiyatı, Özdemir’in değerlendirmesi uyarınca, “piyasadaki kitaplara, hazırlanan seçkilere bakılınca” bir alan olarak canlıdır. Ayrıca, çağdaş çocuk edebiyatında öncü olarak «Aziz Nesin, Nazım Hikmet, Fazıl Hüsnü Dağlarca» adları sayılabilir. “Gülten Dayıoğlu, Fatih Erdoğan, Aytül Akal, Adnan Binyazar ve Hasan Ali Toptaş” gibi kalemlerin emeği de söz konusudur. Son yıllarda çocuk edebiyatı alanında “bir dönemce” geçilerek çocuklar için kalıcı eserler üretilmeye başlandığı görülmektedir. Yazar bu belirlemeyi, “çocuğun içinde bulunduğu koşullarla bağını”, “çocuğun hem fiziksel ve ruhsal yapısına seslenme”, “gelişim düzeyine uygunluk” ve “dolaylı öğreticilik” olmak üzere, dört öge üzerine temellendirir. Böylece, alanda yaşanan ilerlemeyi çocuk edebiyatında belirleyici önemi olan çocuk gerçekliğini inceleme ve pedagojik duyarlılık ile ilişkilendirir (Aydoğdu, 2017).

1.4. Çocuk Edebiyatı ve İletiler

Sever’e (2012a: 22) göre yazınsal nitelikli bir kitabın amacı, çocukların sezme, duyma, düşünme yetilerini geliştirmek, onlara insana özgü duyarlıklar kazandırmaktır. Bunu gerçekleştirirken de “kitaplarda çocuklara, doğrudan bilgiler aktarmak yerine duyma-düşünme sorumluluğu yüklenmelidir. Çocuk, kitaplardaki davranışlar üzerinde düşünmeye yönlendirilmeli; yazınsal metnin anlamını yeniden üretmek için düşünsel çaba içerisine girmelidir.” Emin Özdemir de bu doğrultuda düşünür. Yazar çocuk okurun yazınsal gerçekliğin sanatçı içgörüsüyle yeniden kurgulanan öznel bir alımlama durumu olduğunu fark etmesini ister. Eserlerinde eğiticiliği yazınsallık kavramıyla birlikte geliştirir. Edebiyat yapıtının estetik işlevinin bu şekilde gerçekleşeceği inancındadır. Ona göre kurgusal nitelikli yazınsal metinlerde ileti “örtmececel bir nitelik taşır.» Bir başka anlatımla, “öğretici boyutlu yazılarda olduğu gibi açık, belirtik değildir;” çünkü estetik alımlayıcının ödevi, «yazınsal yaratının somut anlam düzeyini yaşamla özdeşlemesinden çok, onda çizilen, yansıtılan durumları yaşama ağıdırması, yaşamla ilişkilerini bulgulasıdır” (Özdemir, 2007: 25; Aydoğdu, 2017: 431).

1.5. Çocuk Edebiyatının İşlevi

Çocukları okurluk donanımlarına sahip kılma ve onlara duygusal ve düşünsel duyarlılık kazandırmada çocuk kitaplarının işlevi önem kazanmaktadır. Çocuk kitapları insanı tanımayı, dünyayı keşfetmeyi, ölüme karşı yaşamı savunmayı, vicdan duygusunu yüksek tutmayı sağlar. Çocuk kitaplarının en temel işlevi “okur yetiştirme, çocuklara okumayı sevdirmeye, çocukların dünyasının sınırlarını açma ve genişletme[dir].” Bu, “çocukların eline haz duyacağı, tat alacağı, dilsel ürünler verildiğinde» gerçekleşir. Böylece çocuk kitapları, çocuğu “iyi ve donanımlı birer okur olmaya” yönlendirir (Aydoğdu, 2017: 430).

Sever (2012a), çocuk edebiyatının temel işlevini “okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma” olarak belirler. Emin Özdemir bu ilke uyarınca yapıtlarında çocukların düş ve düşünce evrenine seslenerek onları okuma kültürü edinmiş çağdaş okur kılmayı amaçlar. Çocuk okurun zihinsel becerilerini destekleyerek onun gereksinim ve beklentilerini karşılamak ister. Yapıtlarında yaşama ilişkin duyarlıklar kazandırmayı ilke olarak benimser. Böylece özneleşen çocuk okur, kitaplarda sezinletilen iletileri belleğiyle kavrar, yüreğinde özümser ve bu inançla yaşamda uygulamaya çalışır. Atılgan’a (2011) göre Özdemir yapıtlarında yaşamın anlamının okuyarak öğrenilebileceğini, okuyan insanın kendisini geliştirebileceğini ve yaşamda daima mutlu olabileceğini çocuğa sezdirir.

Sever (2012a) çocuklar adına üretilen yayınların, çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminin kapısını aralayan sarsıcı birer uyaran olması gerektiğini dile getirmektedir. Özdemir, bunun çocuk edebiyatının temel işlevlerinden biri olduğunu bilir. Bizler Büyüyünce, Mutlukent’in Yöneticisi, Ölümsüzlük Gezegeni, Yalnızlığı Seven Kırılmaç adlı yapıtlarında çocuğun sanatın estetik boyutunu algılamasını, sanat nesnesi olarak kitaba yönelmesini amaçlar. Bu yapıtlarında çocuğa, erdemli ve çağdaş birey olabilmenin değerini, ana dili bilincini edinebilmenin önemini duyumsatır (Atılgan, 2011).

Çocuklar değerleri yalnızca ailelerinden değil, aynı zamanda medyadan, akranlardan, oyun gruplarından, bakıcılardan, yerel topluluklardan ve diğer ajanslardan (kitaplar, dergiler vb) da öğrenebilir (Halstead & Taylor, 2000). Bu yetiştirim sürecinde bireyin duyu algılarını uyaran, duygu ve düşünce üretmelerine olanak sağlayan, sanatçı duyarlılığı ile oluşturulmuş çocuk kitapları son derece önemlidir (Sever, 2013b). Değerler eğitiminde çocuk

kitapları yararlanılabilecek pedagojik kanallardan biridir. Zira çocuk kitapları, “metnin konusu ile öğrencinin yaşantıları arasında ilişkiler kurarak öğrencinin kişisel ve sosyal değerlerini geliştirir” (Aşıcı, 2006: 248).

Değerler eğitimi ve değer aktarımı alan yazında birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmalara bakıldığında daha çok Sosyal Bilgiler Öğretimi programında belirtilen değer listesinin ölçüt alındığı, (Türkçe öğretim programında değerlere ilk defa 2017 programında yer verilmiştir) inceleme konusu eserlerde bu değer tiplerinin yer alma durumlarının araştırıldığı görülmektedir (Şen, 2007; Özbay ve Tayşi, 2011; Kumbasar, 2011; Moğul, 2012; Demir ve Özdemir, 2013; Biçer, 2013; Girmen, 2013; Güven, 2014; Karakuş, 2015).

Şen (2007) İlköğretim 100 Temel Eserden seçtiği 58 kitabı, Kantar (2014) bu listeden belirlediği 20 kitabı, Özbay ve Tayşi (2011) Dede Korkut Hikâyeleri’ndeki on iki hikâyeyi, Kumbasar (2011) Muzaffer İzgü’nün romanlarını; Moğul (2012) ile Biçer (2013) Safahat’ı, Güven (2014) Büyük Türk Efsaneleri adlı eseri; Demir ve Özdemir (2013) Türkçe ders kitaplarında yer alan Karagöz/Gölge oyunlarını; Girmen (2013) Türk atasözlerini; Karakuş (2015) Niloya çizgi filmi değerler eğitimi açısından 2005 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretimi Programındaki yirmi değeri ölçüt olarak incelemiştir.

Buna karşılık söz konusu araştırmaların hem Sosyal Bilgiler Öğretim Programına hem de geçmiş öğretim programlarına göre yapılmış olması nedeniyle güncelliğini kaybetmesi, tek bir sınıflandırmaya dayalı olması; alanda çocuk kitaplarını değerler eğitimi bağlamında inceleyen araştırma sayısının sınırlı olması gerekçeleriyle çalışmaya gereksinim duyulmuştur. Araştırmanın bundan sonra yapılacak benzer çalışmalara kılavuzluk edebileceği, elde edilen sonuçların değerler eğitimi konusunda eğitim paydaşlarına (öğretmen, öğrenci, veli, program geliştirmeci vb.) yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çerçevede araştırma, çocuk edebiyatı yapıtlarının değerler eğitimi alanında yararlanılabilecek kaynak metinler olmasından ve ulaşılan bulguların değerler eğitime katkı sağlayacağı düşünüldüğünden önemli görülmektedir. Eldeki araştırmada Emin Özdemir’in çocuk edebiyatı yapıtlarını Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı (2017) ile Nevzat Tarhan’ın Güzel İnsan Modeli adlı kitabında belirtilen değer listelerine göre incelemek amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada şu soruların yanıtı aranmıştır:

· Emin Özdemir’in çocuk edebiyatı yapıtlarında yer verilen değerler (doğrudan-örtük) nelerdir ve bunların sayısal dağılımı nasıldır?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılarak desenlenmiştir. Durum çalışmalarının temel amacı bir durum hakkında detaylı betimlemeler yapmak ve o durumu var olduğu şekliyle anlamaktır (Büyüköztürk vd., 2011). Betimleme vaka çalışması sonucunda elde edilen nihai ürünün, araştırılan olgunun zengin ve yoğun bir biçimde betimlenmesi olarak ifade edilmektedir (Merriam, 2013).

2.2. Çalışma Grubu ve Veri Kaynağı

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kitaplar amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 112).

Çalışmada kullanılan kitapların seçiminde ölçüt olarak kullanılan ilkeler şunlardır:

- İlkokul 3. ve 4. Sınıf ile Ortaokul öğrencileri için hazırlanmış olmaları,
- Kurgusal nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri olmaları,
- Biçim ve içerik yönünden çocuk okura seslenebilmeleri,
- Yayımlı önemseneren güncel olmaları.

Çalışmanın ilk aşamasında çocuk yayıncılığı konusunda Türkiye’de öne çıkan tanınmış yayınevleri ve pek çok yayınevine ait kitapların satışını gerçekleştiren internet kitap satış mağazaları belirlenmiştir. Yayınevlerinin internet sayfaları ayrıntılı biçimde incelenmiş ayrıca alandaki kitap katalogları da tek tek ele alınmıştır. Bu inceleme

sonucunda Emin Özdemir'in 37 adet kitap kaleme aldığı, ilgili kitaplar içinde otuz iki adetinin ders kitabı, yardımcı kitap, başvuru kitabı türünden bilgilendirici metinler olduğu; altı kitabın çocuk kitapları kategorisine girdiği görülmüştür. Belirlenen eserler hakkında iki çocuk edebiyatı uzmanından görüş alınmıştır. Uzmanlar bu kitapları düzeye uygunluk, kurgusalılık, biçim-içerik bütünlüğü, güncellik açısından incelemiş, çalışmada incelemeye konu kitaplar yazınsal nitelikli çocuk edebiyatı yapıtları olduğundan bilgilendirici özellik taşıyan Öykülerle Atasözleri kitabının bu aşamada elenmesi gerektiğini belirtmiştir. Böylece Emin Özdemir'in yazınsal nitelikte beş çocuk kitabı olduğu belirlenmiştir. Bu kitapların 3'ünün roman, 1'inin masal, 1'inin öykü türünde olduğu görülmüştür. Belirlenen eserlerin künye bilgileri aşağıdaki çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 1: Araştırma kapsamında incelenen yapıtların künyelerine ilişkin bilgiler

Yapıtın Adı	Yayınevi	Yayın Yılı	Türü	Resimleyen	Sayfa Sayısı
Bizler Büyüyünce	İstanbul: Özyürek	2012	Roman	F. Füsün İyicil	112
Mutlukent'in Yöneticisi	Ankara: Kök	2017	Masal	Ferit Avcı	135
Ölümsüzlük Gezegeni	Ankara: Kök	2015	Roman	Ferit Avcı	184
Yalnızlığı Seven Kırlangıç	Ankara: Kök	2011	Öykü	Ferit Avcı	120
Yarışmalar Kenti	Ankara: Bilgi	2014	Roman	Murat Sayın	180

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel araştırmada gözlem, görüşme, doküman incelemesi ve mecazlar yoluyla veri toplanabilir. Bu çalışmanın verileri nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden olan "doküman incelemesi" yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgulara ilişkin bilgi içeren yazılı araç gereçlerin çözümlenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Durum çalışmalarında toplanan veriler, betimsel ya da içerik analizi yoluyla çözümlenebilir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanan nitel verinin analizinde, "kitapların araştırma sorularına uygun biçimde incelenmesi, konuyla ilgili alıntılarının doğruluğunun kontrol edilmesi, indekslerin oluşturulması ve güvenilirlik çalışmasının yapılması gerekir" (Kvale'den (1996); Akt., Aslan, 2015). Bu araştırmada izlenen betimsel analiz süreçlerinin aşamaları ve yapılan işlemler şöyle sıralanabilir:

Araştırmada Karaman-Kepenekçi ve Aslan'ın (2013: 187) çalışmalarında benimsediği yaklaşım tercih edilmiştir. Araştırmada bağlam birimi olarak "sözcük" ve "cümle" seçilmiş, değer ifadelerinin her bir cümlede ne sıklıkla geçtiği saptanmıştır. Değerler sayılırken doğrudan içerik hem de örtük içerik göz önünde bulundurulmuştur. Bağlam birimi olarak seçilen her bir cümle içindeki değer gruplarına karşılık gelen sözcükler, belirtilen değer gruplarını açıklayan anlatımlar ya da doğrudan anlamı veren cümleler sayılmıştır.

Veri kaynağını oluşturan kitaplar incelenirken Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı'ndaki değerler ile Nevzat Tarhan'ın Güzel İnsan Modeli adlı kitabında yer alan değerler listesi ölçüt olarak kullanılmıştır. Çalışmada Emin Özdemir'in *Bizler Büyüyünce*, *Mutlukent'in Yöneticisi*, *Ölümsüzlük Gezegeni*, *Yalnızlığı Seven Kırlangıç* ve *Yarışmalar Kenti* adlı yapıtları; Nevzat Tarhan'ın *Güzel İnsan Modeli* yapıtındaki 23 değer ve Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programındaki 33 değer bir araya getirilerek değerlerin 12'si aynı olduğu için toplamdan çıkarılmış ve elde edilen 44 değere göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında Emin Özdemir'in çocuk kitaplarında adalet, dürüstlük ve şeffaflık, cesaret, gayret, sorumluluk, sadakat, utanma,

alçakgönüllülük, yardımlaşma, helalleşme, selamlaşma, içtenlik ve samimiyet, affetme ve bağışlama, cömertlik, fedakârlık, şükür ve kanaat, barış, hoşgörü ve diyalog, çoğulculuk, katılımcılık, özgürlük (bağımsızlık), özleştirici, vicdan; dostluk, arkadaşlık, aile birliğine önem verme, vefa, eşitlik, merhamet, güven, saygı, sevgi, sabır, paylaşma, dayanışma, sözünde durma, çalışkanlık, iyilikseverlik, misafirperverlik, tarihsel mirasa duyarlılık, vatanseverlik, iş birliği, temizlik ve öz güven değerlerinin yeri incelenmiştir.

Araştırmanın veri kaynağını oluşturan her bir kitap araştırmacı tarafından altı aylık bir süre zarfında birkaç kez okunmuştur. Okuma işleminden sonra veriler ayrıntılı biçimde formlara işlenmiştir. Ulaşılan verilerin değer gruplarındaki değer ifadelerine uygunluğu ile ilgili değerler eğitimi konusunda çalışmalar yapan üç Türkçe eğitimi araştırmacısından görüş alınmıştır. Araştırmacılardan gelen dönüşler çerçevesinde gerekli ekleme ve çıkarmalar yapılarak verilere şekil verilmiştir. Değer ifadeleriyle ilgili en doğru yargılara ulaşabilmek için alıntılar ve bağlamla ilgili bölümler yeniden okunmuştur. Veri kaybı yaşanmaması için de sayfa numaralarının doğruluğu kontrol edilmiştir. Kitaplardaki bölümler ayrıntılı biçimde okunduktan sonra veriler gruplandırılarak en net değer ifadeleri ilgili grubun (Doğrudan değer-örtük değer) altına işlenmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini sağlayıcı bir ölçüt olarak bulguların doğrudan aktarım yoluyla verilmesi önemli görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Veriler sınıflandırılırken değer gruplarının altında kodlanan cümlelerden doğrudan alıntı için değeri net olarak vurgulayan anlatımlar belirlenmiştir. Bu aşamada düzenlenmiş verilerden doğrudan alıntılar yapılarak veriler desteklenmiştir. Doğrudan alıntıların belirlenmesinde incelenen kitapta en sık yer bulan ilk beş değer (doğrudan-örtük) seçilmesi ilkesi benimsenmiştir.

Araştırmada daha sonra ulaşılan bulgular tanımlanarak açıklanmış ve bulgulara anlam kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu bölüm yazıldıktan sonra araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için bir dizi önlem alınmıştır. Kitabın çözümlenmesi aşamasında araştırmacının varsayımlarından doğabilecek yanlılıkları en aza indirmek, değer gruplarıyla ilgili içerikleri net olarak belirlemek ve hatalı değerlendirmelere düşmemek amacıyla, çözümlenmiş veriler ile ilgili üç Türkçe eğitimi uzmanından teyit alınmıştır. Zaman ve dikkat faktörü göz önünde tutularak değer gruplarıyla ilgili anlatımlar sık sık gözden geçirilerek doğru biçimde kodlanmaya, araştırma sorusu çerçevesinde çözümlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmacı ve bir alan uzmanı veri setinin bir bölümü üzerinde çeşitli zamanlarda kodlamalar yapmıştır. Güvenirlik için araştırmacı ve alan uzmanının kodlamaları arasındaki tutarlılık Miles ve Huberman'ın (1994) formülüne uygun olarak sınanmıştır. Tutarlılık katsayısının .90 olduğu saptanmıştır. Aynı şekilde nitel araştırma uzmanı öğretim üyesinden de veriler üzerinde farklı dönemlerde kodlamalar yapması istenmiş, yapılan dönüşler çerçevesinde kodlayıcılar arası tutarlılığın .85 olduğu belirlenmiştir.

Özellikle durum çalışmalarında ve her tür verinin sunumunda, tablo ve grafiklerin kullanılması çok önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle durum çalışmalarında kategorileri görsel olarak vermek geçerliliği artırıp bulguları bütüncül biçimde görmeyi sağlayacağından bulgular çizelgeler hâlinde sunulmuştur.

3.BULGULAR

Emin Özdemir'in çocuk edebiyatı kitaplarını değerler eğitimi bağlamında incelemeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılan bulgular, araştırma sorusu çerçevesinde her kitap için değerlendirilmiş, kitaplarda yer alan değerler çizelge hâlinde belirtilmiştir.

3.1. Bizler Büyüyünce adlı yapıta ilişkin bulgular

Bizler Büyüyünce adlı kitap 112 sayfalık bir çocuk romanıdır. Romanın konusunu Özgür ve Yeter adında iki çocuğun mektuplaşmaları oluşturur. İkisi de beşinci sınıf öğrencisi olan çocuklardan Özgür'ün babası avukattır ve Özgür ailesiyle birlikte Ankara'da yaşamaktadır. Yeter ise Doğu'da Çukurca adlı bir köyde, çok çocuklu bir aile içinde yaşamını sürdürmektedir. Yaşamları birbirinden çok farklı olan bu iki çocuğun mektup arkadaşlığı ile yaşamları ve yaşadıkları çevre, yaşamı ele alış biçimleri, gelecekte bekledikleri ve benimsedikleri değerler okurda estetik duyarlılık uyandıracak biçimde metnin dokusuna sindirilmiştir. Kitapta yer alan değerler doğrudan ve örtük olarak belirtilmiş, toplamları verilerek çizelgede listelenmiştir.

Çizelge 2: Bizler Büyüyünce yapıtına ilişkin bulgular

Sıra No	Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
1.	Arkadaşlık	10	18	28
2.	Sevgi	15	1	16
3.	Hoşgörü ve diyalog	-	13	13
4.	Selamlaşma	10	-	10
5.	Eşitlik	-	8	8
6.	Aile birliğine önem verme	-	7	7
7.	Vicdan	-	6	6
8.	Çalışkanlık	1	4	5
9.	Sorumluluk	-	4	4
10.	Adalet	-	3	3
11.	Cesaret	-	3	3
12.	Yardımlaşma	1	2	3
13.	İçtenlik ve samimiyet	-	3	3
14.	Öz eleştiri	-	3	3
15.	Dostluk	3	-	3
16.	Temizlik	-	3	3
17.	Affetme ve bağışlama	2	-	2
18.	Cömertlik	-	2	2
19.	Merhamet	-	2	2
20.	Güven	-	2	2
21.	Dayanışma	-	2	2
22.	Vatanseverlik	-	2	2
23.	İşbirliği	-	2	2
24.	Sadakat	-	1	1
25.	Utanma	1	-	1
26.	Alçak gönüllülük	-	1	1
27.	Barış	1	-	1
28.	Özgürlük	-	1	1
29.	Vefa	-	1	1
30.	Saygı	-	1	1
31.	Sabır	-	1	1
32.	Paylaşma	-	1	1
33.	Sözünde durma	-	1	1
34.	Misafirperverlik	-	1	1
35.	Tarihsel mirasa duyarlılık	-	1	1
36.	Dürüstlük ve şeffaflık	-	-	-
37.	Gayret	-	-	-
38.	Helalleşme	-	-	-
39.	Fedakârlık	-	-	-
40.	Şükür ve kanaat	-	-	-
41.	Çoğulculuk	-	-	-
42.	Katılımcılık	-	-	-
43.	İyilikseverlik	-	-	-
44.	Öz güven	-	-	-
	Toplam	44	101	145

Çizelge 2’de *Bizler Büyüyünce* adlı kitaptaki değerlerle ilgili bilgiler yansıtılmaktadır. Çizelgeden de görüleceği gibi kitapta arkadaşlık (28), sevgi (16), hoşgörü ve diyalog (13), selamlaşma (10), eşitlik (8) en çok vurgulanan değerlerdir. Kitapta dürüstlük ve şeffaflık, gayret, helalleşme, fedakârlık, şükür ve kanaat, çoğulculuk, katılımcılık, iyilikseverlik, öz güven değerlerine ilişkin bir bulguya rastlanılmamıştır.

Aşağıda *Bizler Büyüyünce* adlı kitaptaki değerlere ilişkin doğrudan ve örtük içeriklerin geçtiği sözcük ve anlatımlardan alıntılar sunulmuştur:

- Okulda benim en iyi arkadaşım Yukarıağıl köyünden gelenlerin içinde. (s.21) **(Arkadaşlık değeri)**
- Öyledir, hayvanları çok severim. (s.8) **(Sevgi değeri)**
- Senden mektup gecikince “Zararı yok, ben yazayım.” dedim (s.41) **(Hoşgörü ve diyalog değeri)**
- Mektubunu bekler, selamlarımı gönderirim. (s.17) **(Selamlaşma değeri)**
- Demek sizin her sınıfın ayrı öğretmenini var. Ne güzel!.. Okulda, beş sınıfta ayrı ayrı odalarda ders görüyorsunuz.(s.19) **(Eşitlik değeri)**

3.2. Mutlukent’in Yöneticisi Yapıtına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Mutlukent’in Yöneticisi adlı kitap 135 sayfalık bir masaldır. Kitap masal içinde masal anlatımı, masal kahramanlarına gerçek adlandırmalar yapması ve kurgusuyla geleneksel masal formundan farklılık göstermektedir. Masalda bilge bir adam ve iki oğlu Demircan ile Emircan vardır. Bilge adamın küçük oğlu Emircan’ın, babasının kendisi için yazdığı kitabı okuyup kitapta yazanlara uyararak, okuma sevgisi ve dili kullanma becerisi sayesinde Dertlikent’in yöneticiliği sınavını kazanıp, bu kenti nasıl Mutlukent’e dönüştürdüğü anlatılmaktadır. Emircan’ın katıldığı sınavlarda sorulan sorular, bilmeceler, okumanın ve dilin inceliklerini bilmenin önemini vurgulamaktadır. Dili etkili kullanan bilge kişilerin başarısını anlatırken bu kişilerin önem verdiği değerler de yazınsal bir anlayışla okura sezdirilmeye çalışılır. *Mutlukent’in Yöneticisi*, *Ölümsüzlük Gezegeni* ve *Yalnızlığı Seven Kırlangıç* adlı kitapların resimlemesini tanımış çizer Ferit Avcı gerçekleştirmiştir

Çizelge 3. Mutlukent’in Yöneticisi yapıtına ilişkin bulgular

Sıra No	Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
1.	Sevgi	18	-	18
2.	Arkadaşlık	5	7	12
3.	Yardımlaşma	8	1	9
4.	Dostluk	9	-	9
5.	Öz güven	4	4	8
6.	Vicdan	-	6	6
7.	Saygı	4	2	6
8.	Selamlaşma	5	-	5
9.	Katılımcılık	-	5	5
10.	Sözünde durma	2	2	4
11.	Çalışkanlık	1	3	4
12.	Adalet	2	1	3
13.	Dürüstlük ve şeffaflık	-	3	3
14.	Sadakat	-	3	3
15.	Özgürlük	1	2	3
16.	Güven	1	2	3
17.	Paylaşma	3	-	3
18.	Dayanışma	-	3	3
19.	Affetme ve bağışlama	1	1	2
20.	Şükür ve kanaat	1	1	2

21.	Sabır	-	2	2
22.	İşbirliği	1	1	2
23.	Temizlik	2	-	2
24.	Cesaret	-	1	1
25.	Gayret	-	1	1
26.	İçtenlik ve samimiyet	-	1	1
27.	Fedakârlık	-	1	1
28.	Barış	1	-	1
29.	Hoşgörü ve diyalog	-	1	1
30.	Çoğulculuk	-	1	1
31.	Öz eleştiri	-	1	1
32.	Aile birliğine önem verme	-	1	1
33.	Eşitlik	-	1	1
34.	Merhamet	-	1	1
35.	İyilikseverlik	-	1	1
36.	Misafirperverlik	-	1	1
37.	Sorumluluk	-	-	-
38.	Utanma	-	-	-
39.	Alçak gönüllülük	-	-	-
40.	Helalleşme	-	-	-
41.	Cömertlik	-	-	-
42.	Vefa	-	-	-
43.	Tarihsel mirasa duyarlılık	-	-	-
44.	Vatanseverlik	-	-	-
	Toplam	69	61	130

Çizelge 3 *Mutlukent'in Yöneticisi* adlı kitaptaki değerlerin dağılımını göstermektedir. Çizelgeye göre kitapta en çok sevgi (18), arkadaşlık (12), dostluk (9), yardımlaşma (9), öz güven (8) değerlerinin vurgulandığı görülmektedir. Kitapta sorumluluk, utanma, alçak gönüllülük, helalleşme, vefa, tarihsel mirasa duyarlılık, vatanseverlik değerlerine ilişkin bir bulguya rastlanılmamıştır.

Aşağıda *Mutlukent'in Yöneticisi* adlı kitaptaki değerlere ilişkin doğrudan ve örtük içeriklerin geçtiği sözcük ve anlatımlardan alıntılar sunulmuştur:

- Sevgi dolu bir çocukmuş. Ağaçları, kuşları çok severmiş. (s.9) **(Sevgi değeri)**
- O günden sonra Meroz, Hanoz kralın en yakın arkadaşı olmuş. (s.53) **(Arkadaşlık değeri)**
- Benim en büyük servetim işte budur: İnsanlara yardım etme. (s.11) **(Yardımlaşma değeri)**
- Gerçek dost, kendini düşündüğü kadar dostunu da düşünendir. (s.46) **(Dostluk değeri)**
- Önce de belirttim, insanı başarılı kılan koşullardan biri de budur işte: İnsanın kendine inanması, kendine güvenmesi. (s.42) **(Öz güven değeri)**

3.3. Ölümsüzlük Gezegeni Yapıtına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Ölümsüzlük Gezegeni kitabı 184 sayfalık bir çocuk romandır. Roman Can ve onun düş kurma ikizi Sadako'nun ilişkisini konu alır. Can okumayı, yazmayı ve düş kurmayı çok seven bir çocuktur. Sadako da tıpkı Can gibi okumaya, yazmaya ve düş kurmaya tutkundur. Sadako Japonya'ya atılan atom bombasından etkilenen çocuklardan biridir ve atom bombası onun hastalanıp ölmesine neden olmuştur. Öldükten sonra düşlerini gerçekleştiremeden ölmüş çocuklarla birlikte, Ölümsüzlük Gezegeni'nde yaşam sürmeye başlar. Sadako dünyadaki düş kurma ikizi Can'ı bulup ona gizemli mektuplar gönderir. Bu mektuplarda Sadako hem yaşam öyküsünü anlatır hem de Can'ın yazma

arzusunu devindirir. Mektup, masal, şiir, bilmece gibi birçok yazınsal türün başarıyla harmanlandığı romanda; sevgi, arkadaşlık, dostluk gibi insancıl değerlerin güzelliği vurgulanır.

Çizelge 4: Ölümsüzlük Gezegeni yapıtına ilişkin bulgular

Sıra No	Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
1.	Sevgi	58	1	59
2.	Arkadaşlık	19	-	19
3.	Barış	10	2	12
4.	Yardımlaşma	4	7	11
5.	Cesaret	1	9	10
6.	Vicdan	-	7	7
7.	Selamlaşma	2	4	6
8.	Paylaşma	1	5	6
9.	Çalışkanlık	5	1	6
10.	Sorumluluk	1	4	5
11.	İçtenlik ve samimiyet	-	5	5
12.	Öz eleştiri	-	5	5
13.	Aile birliğine önem verme	-	5	5
14.	İyilikseverlik	-	5	5
15.	Sadakat	-	4	4
16.	Fedakârlık	-	4	4
17.	Merhamet	1	3	4
18.	Saygı	3	1	4
19.	Sözünde durma	-	4	4
20.	Sabır	-	3	3
21.	Gayret	-	2	2
22.	Utanma	-	2	2
23.	Özgürlük	1	1	2
24.	Misafirperverlik	-	2	2
25.	Temizlik	1	1	2
26.	Adalet	-	1	1
27.	Alçak gönüllülük	-	1	1
28.	Affetme ve bağışlama	-	1	1
29.	Hoşgörü ve diyalog	-	1	1
30.	Dostluk	1	-	1
31.	Vefa	-	1	1
32.	Eşitlik	-	1	1
33.	Güven	-	1	1
34.	Dayanışma	-	1	1
35.	Vatanseverlik	-	1	1
36.	İşbirliği	-	1	1
37.	Dürüstlük ve şeffaflık	-	-	-
38.	Helalleşme	-	-	-
39.	Cömertlik	-	-	-
40.	Şükür ve kanaat	-	-	-
41.	Çoğulculuk	-	-	-

42.	Katılımcılık	-	-	-
43.	Tarihsel mirasa duyarlılık	-	-	-
44.	Öz güven	-	-	-
	Toplam	108	97	205

Çizelge 4 Ölümsüzlük Gezegeni adlı kitaba ilişkin veriler sunmaktadır. Çizelgeye göre kitapta en çok sevgi (59), arkadaşlık (19), barış (12), yardımlaşma (11) ve cesaret (10) değerlerinin vurgulandığı görülmektedir. Kitapta dürüstlük ve şeffaflık, helalleşme, cömertlik, şükür ve kanaat, çoğulculuk, katılımcılık, tarihsel mirasa duyarlılık ve öz güven değerlerine ilişkin herhangi bir ifadenin yer almadığı belirlenmiştir.

Aşağıda Ölümsüzlük Gezegeni adlı kitaptaki değerlere ilişkin doğrudan içeriklerin geçtiği sözcük ve anlatımlardan alıntılar sunulmuştur:

- Sevgi, bizi birbirimize bağlayan yüce bir güçtür.” diyor. (s.118) **(Sevgi değeri)**
- Okulda en yakın arkadaşım İsoho’ydu; masa arkadaşıydık. (s.49) **(Arkadaşlık değeri)**
- Elbette, dedi, ben her zaman barıştan yanayımdır. (s.20) **(Barış değeri)**
- Sofrayı kurarken anneme yardım ettim. (s.165) **(Yardımlaşma değeri)**
- Yaşlı hastalar odamın kapısına kadar geliyor, bana cesaret veriyorlardı. (s.96) **(Cesaret değeri)**

3.4. Yalnızlığı Seven Kırlangıç Yapıtına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Yalnızlığı Seven Kırlangıç adlı kitap 120 sayfalık bir öykü kitabıdır. Kitapta 31 adet öykü bulunmaktadır. Her biri bir atasözünün öyküsünü anlatan öykü sonlarında vurgulanan atasözlerini bulup yazmak için boşluklar bırakılmıştır. Bu yöntemi kullanarak yazarın atasözlerinin dilsel evrenini somutlaştırmak, çocukların kurmaca içerisinde öğreticiliği yakalamalarını sağlamak ve bu kapsamda çocuğun ana dilinin sözcüğüyle etkileşimini artırmak amacı güttüğü görülmektedir.

Çizelge 5: Yalnızlığı Seven Kırlangıç yapıtına ilişkin bulgular

Sıra No	Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
1.	Arkadaşlık	14	6	20
2.	Çalışkanlık	15	1	16
3.	Sevgi	15	-	15
4.	Dürüstlük ve şeffaflık	1	8	9
5.	Yardımlaşma	7	1	8
6.	Sorumluluk	3	4	7
7.	Cesaret	1	4	5
8.	İyilikseverlik	2	3	5
9.	Gayret	-	4	4
10.	Selamlaşma	3	1	4
11.	Özgürlük	1	3	4
12.	Dostluk	3	1	4
13.	Güven	3	1	4
14.	İşbirliği	-	4	4
15.	Öz güven	-	4	4
16.	Hoşgörü ve diyalog	-	3	3
17.	Vicdan	-	3	3
18.	Dayanışma	-	3	3

19.	Sözünde durma	2	1	3
20.	Temizlik	3	-	3
21.	Affetme ve bağışlama	2	-	2
22.	Şükür ve kanaat	1	1	2
23.	Öz eleştiri	-	2	2
24.	Saygı	1	1	2
25.	Sabır	1	1	2
26.	Paylaşma	1	1	2
27.	Sadakat	-	1	1
28.	Utanma	1	-	1
29.	Cömertlik	-	1	1
30.	Fedakârlık	-	1	1
31.	Barış	1	-	1
32.	Adalet	-	1	1
33.	Aile birliğine önem verme	-	1	1
34.	Misafirperverlik	-	1	1
35.	Alçak gönüllülük	-	-	-
36.	Helalleşme	-	-	-
37.	İçtenlik ve samimiyet	-	-	-
38.	Çoğulculuk	-	-	-
39.	Katılımcılık	-	-	-
40.	Vefa	-	-	-
41.	Eşitlik	-	-	-
42.	Merhamet	-	-	-
43.	Tarihsel mirasa duyarlılık	-	-	-
44.	Vatanseverlik	-	-	-
	Toplam	81	67	148

Çizelge 5'te *Yalnızlığı Seven Kırlangıç* adlı kitaptaki değerlerin kullanım sıklıkları görülmektedir. Çizelge göz önünde bulundurulduğunda en fazla arkadaşlık (20), çalışkanlık (16), sevgi (15), dürüstlük ve şeffaflık (9), yardımlaşma (8) değerlerine yer verildiği belirlenmiştir. Kitapta alçak gönüllülük, helalleşme, içtenlik ve samimiyet, çoğulculuk, katılımcılık, vefa, eşitlik, merhamet, tarihsel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik değerlerine ilişkin bir bulguya rastlanılmamıştır.

Aşağıda *Yalnızlığı Seven Kırlangıç* adlı kitaptaki değerlere ilişkin doğrudan içeriklerin geçtiği sözcük ve anlatımlardan alıntılar sunulmuştur:

- Unutulmayan arkadaşlıklar vardır. Okul arkadaşlıkları, çocukluk arkadaşlıkları, askerlik arkadaşlıkları gibi. (s.52) **(Arkadaşlık değeri)**
- Köşesinde harıl harıl çalışıyor. (s.27) **(Çalışkanlık değeri)**
- Diyeceğim köylüler beni severdi, ben de köylüleri. (s.30) **(Sevgi değeri)**
- Dürüst, özü sözü bir insandı. (s.52) **(Dürüstlük ve şeffaflık değeri)**
- Bizim töremizde yardım etmemek diye bir şey yoktur. Biz yardım ederiz. (s.100) **(Yardımlaşma değeri)**

3.5. Yarışmalar Kenti Yapıtına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Yarışmalar Kenti adlı kitap 180 sayfalık bir çocuk romanıdır. Kitap, insana ve dünyaya ilişkin düşleri olan, okuma sevgisi kazanmış çocukların yeteneklerini keşfetmek için çıktıkları düşsel yolculuğu konu edinir. Yazar çocuğa duyma ve düşünme sorumluluğu yükleyerek yaşamda öne çıkan güçlüklerin öz güvenli ve mücadelecî yöntemle aşabileceğini yazınsal bir kurguda somutlaştırır.

Çizelge 6: Yarışmalar Kenti yapıtına ilişkin bulgular

Sıra No	Değerler	Doğrudan	Örtük	Toplam
1.	Sevgi	56	2	58
2.	Arkadaşlık	15	3	18
3.	Merhamet	8	9	17
4.	Selamlaşma	14	-	14
5.	Öz güven	8	4	12
6.	Sabır	3	7	10
7.	Gayret	-	9	9
8.	Yardımlaşma	8	1	9
9.	Temizlik	7	1	8
10.	Çalışkanlık	6	1	7
11.	Paylaşma	3	4	7
12.	Dostluk	6		6
13.	İşbirliği	-	6	6
14.	Barış	5		5
15.	Dayanışma	1	4	5
16.	Sözünde durma	-	5	5
17.	Adalet	1	3	4
18.	Affetme ve bağışlama	3	1	4
19.	Eşitlik	1	2	3
20.	Şükür ve kanaat	-	3	3
21.	Cesaret	2		2
22.	Fedakârlık	-	2	2
23.	Katılımcılık	-	2	2
24.	Saygı	-	2	2
25.	Sorumluluk	-	2	2
26.	Tarihsel mirasa duyarlılık	-	2	2
27.	Utanma	1	1	2
28.	Aile birliğine önem verme	-	1	1
29.	Çoğulculuk	-	1	1
30.	Güven	-	1	1
31.	İçtenlik ve samimiyet	-	1	1
32.	İyilikseverlik	-	1	1
33.	Misafirperverlik	-	1	1
34.	Öz eleştiri	-	1	1
35.	Özgürlük	1	-	1
36.	Sadakat	-	1	1

37.	Vicdan	-	1	1
38.	Alçak gönüllülük	-	-	-
39.	Cömertlik	-	-	-
40.	Dürüstlük ve şeffaflık	-	-	-
41.	Helalleşme	-	-	-
42.	Hoşgörü ve diyalog	-	-	-
43.	Vatanseverlik	-	-	-
44.	Vefa	-	-	-
	Toplam	151	85	234

Çizelge 6 *Yarışmalar Kenti* adlı kitaptaki değerlerin kullanım sıklıklarını yansıtmaktadır. Çizelgeye göre kitaptaki değerler arasında ilk sırayı sevgi (58), ikinci sırayı arkadaşlık (18), üçüncü sırayı merhamet (17), dördüncü sırayı selamlaşma (14), beşinci sırayı öz güven (12) alır. Kitapta alçak gönüllülük, cömertlik, dürüstlük ve şeffaflık, helalleşme, hoşgörü ve diyalog, vatanseverlik ve vefa değerlerine ilişkin bir bulguya rastlanılmamıştır.

Aşağıda *Yarışmalar Kenti* adlı kitaptaki değerlere ilişkin doğrudan içeriklerin geçtiği sözcük ve anlatımlardan alıntılar sunulmuştur:

- Sevgi en büyük güçtür. (s.150) **(Sevgi değeri)**
- Aranıza yeni bir arkadaş katılıyor. (s.165) **(Arkadaşlık değeri)**
- Öyle ki sokakta, yolda dilenen bir çocuk görsem içim parçalanır (s. 112) **(Merhamet değeri)**
- Nehir, gülümseyerek salondakileri selamladı. (s.140) **(Selamlaşma değeri)**
- Gagalarını, kanatlarını temizlemişlerdi (s.138) **(Temizlik değeri)**
- Kerem, önce kendine güveneceksin. (s.175) **(Öz güven değeri)**

Kitaplarda yer alan tüm değerlerin incelenen dört yapıta dağılımı ve toplamı aşağıda listelenmiştir:

Çizelge 7: Çalışma kapsamında incelenen kitaplardaki değerlerin sayısal dağılımı

Sıra no	Değerler	Eserler					Toplam
		Bizler Büyükünce	Mutlaken'in Yöneticisi	Ölümsüzlük Gezegeni	Yalnızlığı Seven Kırtanç	Yarışmalar Kenti	
1.	Sevgi	16	18	59	15	58	166
2.	Arkadaşlık	28	12	19	20	18	97
3.	Yardımlaşma	3	9	11	8	9	40
4.	Selamlaşma	10	5	6	4	14	39
5.	Çalışkanlık	5	4	6	16	7	38
6.	Merhamet	2	1	4	-	17	24
7.	Öz güven	-	8	-	4	12	24
8.	Dostluk	3	9	1	4	6	23
9.	Vicdan	6	6	7	3	1	23
10.	Cesaret	3	1	10	5	2	21
11.	Barış	1	1	12	1	5	20
12.	Hoşgörü ve diyalog	13	1	1	3	-	18
13.	Sabır	1	2	3	2	10	18
14.	Sorumluluk	4	-	5	7	2	18
15.	Temizlik	3	2	2	3	8	18
16.	Paylaşma	1	3	6	2	7	17
17.	Sözünde durma	1	4	4	3	5	17
18.	Gayret	-	1	2	4	9	16
19.	Aile birliğine önem verme	7	1	5	1	1	15
20.	İşbirliği	2	2	1	4	6	15
21.	Saygı	1	6	4	2	2	15
22.	Adalet	3	3	1	1	4	14
23.	Dayanışma	2	3	1	3	5	14
24.	Eşitlik	8	1	1	-	3	13
25.	İyilikseverlik	1	1	5	5	1	13
26.	Dürüstlük ve şeffaflık	-	3	-	9	-	12
27.	Öz eleştiri	3	1	5	2	1	12
28.	Affetme ve bağışlama	2	2	1	2	4	11
29.	Güven	2	3	1	4	1	11
30.	Özgürlük	1	3	2	4	1	11
31.	İçtenlik ve samimiyet	3	1	5	-	1	10
32.	Sadakat	1	3	4	1	1	10
33.	Fedakârlık	-	1	4	1	2	8
34.	Katılımcılık	-	5	-	-	2	7
35.	Şükür ve kanaat	-	2	-	2	3	7
36.	Misafirperverlik	1	1	2	1	1	6
37.	Utanma	1	-	2	1	2	6

38.	Cömertlik	2	-	-	1	-	3
39.	Tarihsel mirasa duyarlılık	1	-	-	-	2	3
40.	Vatanseverlik	2	-	1	-	-	3
41.	Alçak gönüllülük	1	-	1	-	-	2
42.	Çoğulculuk	-	1	-	-	1	2
43.	Vefa	1	-	1	-	-	2
44.	Helalleşme	-	-	-	-	-	-
	Toplam	145	130	205	148	236	862

Çizelge 7 Emin Özdemir'in dört yapıtındaki değerlerin toplamına ve bu değerlerin incelenen beş yapıttaki dağılımına ilişkin veriler sunmaktadır. Çizelge göz önünde bulundurulduğunda incelenen eserlerde en fazla sevgi (166) değerinin işlendiği, helalleşme (-) değerine yer verilmediği saptanmıştır. Çizelgeye göre *Yarışmalar Kenti* toplam 862 değer belirlendiği beş kitap arasında en çok değer içeren eserdir. Ölümsüzlük Gezegeni en çok değer içeren ikinci kitaptır. Değerleri içerme bakımından üçüncü sırada *Yalnızlığı Seven Kırlangıç*, dördüncü sırada *Bizler Büyüyünce*, beşinci sırada *Mutlukent'in Yöneticisi* gelmektedir.

4. SONUÇ

Emin Özdemir'in *Bizler Büyüyünce*, *Mutlukent'in Yöneticisi*, *Ölümsüzlük Gezegeni* ve *Yalnızlığı Seven Kırlangıç* ve *Yarışmalar Kenti* adlı çocuk edebiyatı yapıtlarını Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı'ndaki değerler ile Nevzat Tarhan'ın Güzel İnsan Modeli adlı kitabındaki değerleri ölçüt olarak değerler eğitimi açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, kitaplarda toplam 862 değer yer aldığı belirlenmiştir. Belirlenen değerlere bakıldığında her yapıtta söz konusu değerlerin açık ya da örtük olarak işlenmeye çalışıldığı görülmüştür. İncelemeye konu kitaplarda değerlerin sayısal dağılımına bakıldığında en çok işlenen ilk beş değer sevgi (166), arkadaşlık (97), yardımlaşma (40), selamlaşma (39), çalışkanlık (38), olduğu saptanmıştır. En az yer verilen değerlerin ise tarihsel mirasa duyarlılık (3), vatanseverlik (3), alçak gönüllülük (2), çoğulculuk (2) ve vefa (2) olduğu görülmüştür. Emin Özdemir'in çocuk kitaplarının "helalleşme" değer ifadesine yer verilmediği belirlenmiştir.

Özdemir, çocukların anlam dünyalarını besleyip renklendiren onları duyarlık sahibi insanlar kılan değer sevgi olduğuna inanır. Yazma amacını insanın yüreğinde sevginin tohumlarını yeşertmek olarak belirlemiştir (Aydoğdu, 2017). İncelenen kitaplarda en çok yer verilen değer sevgi (108) olduğu belirlenmiştir. Önceki çalışmalarda da (Batur ve Yücel, 2012; Güven, 2014; Karakuş, 2015; Kumbasar, 2011; Özbay ve Tayşi, 2011; Şen, 2007) en sık rastlanan değer sevgi olduğu saptanmıştır. Bu durumda araştırmanın bulguları ile diğer araştırmaların bulguları arasında koşutluk olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmada sevgi değerinin ardından en fazla arkadaşlık (79), yardımlaşma (31), çalışkanlık (31) değerlerine yer verildiği belirlenmiştir. Önceki araştırmalarda (Batur ve Yücel, 2012; Cengiz ve Duran, 2017; Demir ve Özdemir, 2013; Güven, 2014; Karakuş, 2015; Kumbasar, 2011; Özbay ve Tayşi, 2011; Karagöz, 2009; Şen, 2007) sevgi değerinden sonra arkadaşlık, yardımlaşma, çalışkanlık değerlerinin en sık yer verilen değerler arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bazı araştırmalarda (Cengiz ve Duran, 2017; Güven, 2014; Kantar, 2014; Karakuş, 2015; Kumbasar, 2011), vatanseverlik değer grubundaki ifadeler çok az yer verildiğini belirlemiştir. Bu sonuç araştırmanın bulgularıyla koşutluk gösterirken; Özbay ve Tayşi (2011) ile Biçer'in (2013) araştırma sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Bu durum anılan araştırmalarda veri kaynağı olarak Türk tarihini ve kültürünü yansıtan temel metinlerin (Dede Korkut Hikâyeleri, Safahat) seçilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada alçak gönüllülük (2) değerinin de az tercih edildiği görülmüştür. Alanda benzer araştırma sonuçlarını görmek mümkündür. Cengiz ve Duran (2017) incelemelerinde çocukların, ebeveynlerin ve öğretmenlerin seçtiği öykü ve masal kitaplarında alçak gönüllük değerine (1) defa yer verildiğini belirtmiştir. Kumbasar (2011) ise Muzaffer İzgü'nün romanlarını irdelediği çalışmasında alçak gönüllülük değerine ilişkin herhangi bir ifadeyle karşılaşmamıştır.

Kitaplarda en çok vurgulanan ilk on değer (sevgi, arkadaşlık, yardımlaşma, çalışkanlık, selamlaşma, vicdan, cesaret, hoşgörü ve diyalog, dostluk, sorumluluk) irdelendiğinde, bunların hümanist (insancıl) değerler kategorisinde yer alabilecek değerler olduğu söylenebilir. Özdemir'in eserlerinde daha çok vurguladığı bu değerler bireyin demokratik toplumun kodlarıyla düşünmesine, bunlara göre karakterini belirlemesine katkıda bulunacak değerler olarak görülebilir.

Çalışma kapsamında ele alınan kitaplarda bulunan değerlerin ve sıklıklarının birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Değerleri en yoğun barındıran kitap *Ölümsüzlük Gezegeni* (205), en az barındıran kitap *Mutlukent'in Yöneticisi'*dir (130). *Yalnızlığı Seven Kırlangıç* (148) ve *Bizler Büyüyünce* (145) adlı kitaplarda değerler sayısal olarak birbirine yakın bir dağılım göstermektedir. Kitaplardaki değerlerin niteliklerine bakıldığında, 302 "doğrudan değer", 326 "örtük değer" kullanımına yer verildiği görülmektedir. Bu sonuç değerler eğitimi konusunda hem Türkçe dersi öğretim programlarındaki bakış açısı hem de değerler eğitimine yönelik pedagojik yaklaşımla uyumludur. İncelenen kitaplarda örtük içeriklerin sayısal olarak daha yoğun olması çocuğa sezinletici estetik deneyimler yoluyla değer kazandırma yaklaşımına işaret etmektedir.

Sanat, "sanat üretimi yoluyla tarihsel öz-bilinci" anlatma denemesi olarak tanımlanabilir. Bu tanım denemesi gereği, sanat yapıtı, tarihsel gerçekliği ya da öz-bilinci görümlerleştiren ve dolayımlayan bir estetik üründür (Kula, 2010: 6). Çocuk okura geçmişin bilgisini aktarır kültürel bilinç aşısı yaparken yazınsal çocuk edebiyatı metinlerinden yararlanmak gerekir. Bu çerçevede Emin Özdemir'in "kumaşı eğitici ve öğretici ipliklerle dokunmuş" (Özdemir, 2006: 893) çocuk kitaplarının Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı (2017) ile Nevzat Tarhan'ın *Güzel İnsan Modeli* adlı eserinde yer verilen değerler temel alınarak taranan 44 farklı değerden 43'ünü doğrudan ya da örtük olarak içermesiyle değerler eğitimi bakımından güçlü bir içerik taşıdığı, yeni kuşaklara değer bilinci kazandırma yolunda işlevsel olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre getirilen öneriler ders kitabı hazırlayanlara, öğretmenlere, ileride yapılacak araştırmalara ve yayınevlerine dönük olmak üzere aşağıda belirtilmiştir:

- İncelenen eserlerde değerler açısından en yoğun içeriğe sahip olan kitap *Ölümsüzlük Gezegeni'*dir. Kitap Sadako ile Can adında iki çocuğun sevgi, arkadaşlık, yardımlaşma temeline dayanan öyküsünü konu edinir. Ders kitabı yazarları, kitabın değer içeren bölümlerine hazırlanacak Türkçe ders kitaplarında yer verebilir. Böylece anılan kitaba ulaşma olanağı bulunmayan çocuklarından da eserden yararlanması sağlanabilir.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı, değer eğitimi-öğretimi sürecinde öğretmenlere görevler yüklemektedir. Öğretmenler değerlerin aktarılması sürecinde, sınıf içi-sınıf dışı öğrenme etkinliklerinde, eğitim ortamını daha canlı duruma getirmek amacıyla Emin Özdemir'in değerler açısından yetkin içerik taşıyan çocuk kitaplarını yardımcı kaynaklar olarak kullanması önerilmektedir.
- Bu çalışmada Emin Özdemir'in çocuk edebiyatı kitapları Türkçe Dersi Öğretim Taslak Programı ve Nevzat Tarhan'ın *Güzel İnsan Modeli* adlı eserindeki değerler birleştirilerek değerler eğitimi açısından incelenmiştir. İleride yapılacak araştırmalarda yazarın kitapları diğer değer sınıflandırmaları kullanılarak da incelenebilir. Elde edilen sonuçlar, bu araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırılarak daha kapsamlı yorumlara ulaşılabilir.
- Bu çalışmadan hareketle gelecekte Emin Özdemir'in çocuk kitapları ve değerler eğitimi konusuyla ilgili olarak yaratıcı okuma uygulamaları ve deneysel araştırmaların yapılması gerek çocuk edebiyatı ile ilgili ulusal alan çalışmalarının gerekse uluslararası çalışmaların gelişimine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B. ve Aslan, M. (2012). "Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler", **Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri**, 12(2), 1461-1474.
- Akbaş, O. (2004). "Türk Milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinde gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi", **Değerler ve Eğitimi Uluslar Arası Sempozyumu**, İstanbul 26- 28 Kasım 2004.
- Aktulum, K. (2017). "Yazınsal metinlerde değerlerin yazınbilimi", **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, 18 (18), 1-16.
- Aslan, C. (2015). "Çocuk edebiyatı yapıtlarının çevre sorunlarını yansıtışı bağlamında incelenmesi", **International Journal of Human Sciences**, 12(2), 1818-1852.
- Aşıcı, M. (2006). İlköğretimde Alan Öğretimi içinde. İlköğretimde Okuduğunu Anlama Etkinlikleri Etkinliklerle Türkçe Öğretimi. 159- 178. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Atılğan, A. (2011). *Emin Özdemir'in dil, edebiyat ve eğitim anlayışı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Aydın, M. (2003). "Gençlerin değer algısı: Konya örneği", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 3, 121- 144.
- Aydın, M. (2011). "Değerler, işlevleri ve ahlak", **Eğitime Bakış Dergisi**, 1 (19), 39-45.
- Aydoğdu, H. (2017). **Göğüne Sığmayan Bulut (Emin Özdemir Kitabı)**, Akılçelen Kitaplar, Ankara.
- Balcı, A. ve Yanpar-Yelken, T. (2010). "İlköğretim öğretmenlerinin değer kavramına yüklediği anlamlar", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 39, 81-90.
- Batur, Z. ve Yücel, Z. (2012). "Ahmet Efe'nin çocuk hikâyelerinde değerler eğitimi ve hikâyelerin Türkçe eğitime katkısı", **Turkish Studies**, 7/4, 1031-1049.
- Beldağ, A. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Biçer, S. (2013). *Değerler eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy'a ait "Safahat" adlı eserin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi.
- Braithwaite, V. A. ve Blamey, R. (1998). «Consensus, stability and meaning in abstract social values», **Australian Journal of Political Science**, 33, 363-380.
- Burkaz, V. (2014). "Platon ve Rousseau'da insan doğası bağlamında eğitim", **Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2 (2), 101-112.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri** (Geliştirilmiş 10. baskı), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Cengiz, Ş. ve Duran, E. (2017). Okul öncesi dönemine ait hikâye ve masallardaki değerlerin incelenmesi, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 1-29.
- Çam, Z., Çavdar, D., Seydoğulları, S. ve Çok, F. (2012). "Ahlak gelişimine klasik ve yeni kuramsal yaklaşımlar", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 12(2), 1211- 1225.
- Demir, T. ve Özdemir, B. (2013). "Türkçe eğitiminde Karagöz/Gölge oyunları ile değer öğretimi", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 11 (25), 57-89.
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2011). **Karakter Eğitimi**, 1. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Elbir, B. ve Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi, **Turkish Studies**, 8/1, 1321-1333.
- Erdem, A. R. (2003). "Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 1 (4), 55-72.
- Friedman, B., Kahn, P. H., Jr., Borning, A. ve Hultgren, A. (2006). Value sensitive design and information systems. In P.Zhang & D.Galletta (Eds.), **Human-computer interaction in management information systems: Foundations**. M. E. Sharpe, New York
- Girmen, P. (2013). "Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 11 (25), 117-142.
- Gündoğan, A. O. (2013). Değer sorunu ve erdem. <http://www.aliosmangundogan.com/PDF/Makale/Ali-Osman-Gundogan-Deger-Sorunu-veErdem.pdf> adresinden erişildi. Erişim Tarihi: 08.06.2017.
- Güngör, E. (2010). **Değerler Psikoloji Üzerinde Araştırmalar**, 4. Basım, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Güven, A. Z. (2014). "Türk efsanelerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 11 (26), 225-246.

- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). "Learning and teaching about values: a review of recent research", **Cambridge Journal of Education**, 30(2), 169-202.
- Harecker, G. (2012). "Teaching Values at School: a Way to Reach a Better Understanding in Our World.", in Conference Proceedings New perspectives in Science Education, Florence, Italy: Pixel, University Press.
- Kantar, Ş. (2014). İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde 100 Temel Eser Yoluyla Değerler Eğitimi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırıcı Yaklaşımına Göre İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi.
- Karahan, A. (2010), "Emin Özdemir", **Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi**, (Özel Sayı: 700. Sayı) S: 700, 543-550.
- Karakaş, Z. (2015). "Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri", **Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi**, 1(1), 62-80.
- Karakuş, N. (2015). "Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya örneği)", **Değerler Eğitimi Dergisi**, 12 (30), 251-277.
- Karaman-Kepeneci, Y. ve Aslan, C. (2013). "Ortaöğretim okullarına önerilen 100 Temel Eser'deki romanlarda insan hakları üzerine bir çözümlenme", **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 38(168),183-197.
- Katı, Y. (2015). *Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerinde değerler eğitimi ve söz varlığı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi.
- Kaynak, L. (2012). *Değerler Eğitimi Bağlamında Sevinç Çokum'un Hikâyelerinin Analizi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdemiz Üniversitesi.
- Kuçuradi, İ. (2013). İnsan ve Değerleri, 5. Baskı, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kula, O. B. (2010). **Hegel Estetiği ve Edebiyat Kuramı 1**, 1. Basım, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Melanlıoğlu, D. (2008). "Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları", **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 33 (150), 64-73.
- Mengüşoğlu, T. (1988). İnsan Felsefesi, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Merriam, S. B. (2013). **Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber**. 3.Basım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Miles, M. B. ve Huberman, A.M. (1994). **Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook**. (2nd Edition). SAGE Publications.
- Miller, D., Coleman, J., Connolly, W. ve Ryon, A. (1994), **Blackwell'in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi**, (Çev. Bülent Peker- Nevzat Kırış), Ümit Yayınları, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2006a). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayınları. <http://www.meb.gov.tr> adresinden erişildi, Erişim Tarihi: 09.06.2017.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014b). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) Değerler Eğitimi Protokolü. <http://www.meb.gov.tr> adresinden erişildi. Erişim Tarihi: 09.06.2017.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014c). "19. Milli Eğitim Şura Kararları", <http://www.meb.gov.tr> adresinden erişildi. Erişim Tarihi: 09.06.2017.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2017d). **Türkçe dersi öğretim programı**. MEB Yayınları, Ankara.
- Mocan, A. (2011). *Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun tarihî romanlarındaki değerlerin Türkçe eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi.
- Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat isimli Eserinin Türkçe Eğitimi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi.
- Özbay, M. ve Tayşi, E. K. (2011). «Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe öğretimi ve değer aktarımı açısından önemi», **Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi**, 1 (1), 21-31.
- Özdemir, E. (2006). Mutlukent'in Yöneticisinin Yaradılış Öyküsü. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözümleri)**. (Yayıma Hazırlayan: Prof. Dr. Sedat Sever). Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Özdemir, E. (2007). **Yazınsal Türler**, 6. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara.

- Özdemir, E. (2011). **Yalnızlığı Seven Kırılmaç**, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Özdemir, E. (2012). **Bizler Büyüyünce**, Özyürek Yayınevi, Ankara.
- Özdemir, E. (2015). **Ölümsüzlük Gezegeni**, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Özdemir, E. (2017). **Mutlukent'in Yöneticisi**, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Özensel, E. (2003). «Sosyolojik bir olgu olarak değer», **Değerler Eğitimi Dergisi**, 1 (3), 217-240.
- Özlem, D. (2002). Değerler Sorununda Nesnelcilik/Mutlakçılık Ve Öznelcilik/Rölativizm Tartışılması Üzerine, Bilgi ve Değer: Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri. Şehabettin Yalçın. (ed). Vadi yayınları, Ankara.
- Popper, K. R. (2012). **Bilimsel Araştırmanın Mantığı**, 5. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Robb, W. (1998). "What is values education and so what?", **Journal of Values Education**, 1(1), 1-13.
- Schwartz, S.H. ve Bilsky, W. (1990). "Toward a Theory of the Universal Content and Structure of Values: Extensions and Cross-Cultural Replications." **Journal of Personality and Social Psychology**, 53, 550-562.
- Sever, S. (2012). **Çocuk ve Edebiyat**, 6. Basım, Tudem Yayınları, İzmir.
- Sever, S. (2013). **Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü**, 1. Basım, Tudem Yayınları, İzmir.
- Şen, Ü. (2007). **Millî Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma**. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Şirin, M. R. (2007). **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış**, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Tarhan, N. (2017). **Değerler Psikolojisi ve İnsan, Güzel İnsan Modeli**, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2011). **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ülken, H. Z. (1965). **Değerler Kültür ve Sanat**, Kâğıt ve Basım Matbaası, İstanbul.
- Yavral N. (Ed.) (2014). **Etik Çocuk: Değerler Eğitimi İçin Bir Kılavuz Denemesi**. Uluslararası Şeffaflık Derneği, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). **Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri**, 8. Basım, Seçkin Yayınları, Ankara.